

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ - ЕЛБАСЫНЫҢ ҚОРЫ

«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ – 2017»

студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ – 2017»

PROCEEDINGS

of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION - 2017»

14th April 2017, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**«Ғылым және білім - 2017»
студенттер мен жас ғалымдардың
XII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2017»**

**PROCEEDINGS
of the XII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2017»**

2017 жыл 14 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2017» студенттер мен жас ғалымдардың XII Халықаралық ғылыми конференциясы = The XII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2017» = XII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2017». – Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2017. – 7466 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-827-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-827-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2017

указывать ребёнку и на другие стороны деятельности. Во-вторых, нужно вызывать у мальчика или девочки гордость не только своим личным успехом, главным же образом, гордость успехом команды или организации. Нужно также умерять всякую хвастливость, воспитывать уважение к силе противника, обращать внимание на организованность, тренировку, дисциплину в команде. Нужно, наконец, добиваться спокойного отношения к удачам и неудачам. И на этой стадии будет очень хорошо, если родители ближе познакомятся с товарищами по команде сына или дочери.

И на всех трёх стадиях родители должны зорко наблюдать, чтобы игра не поглощала всю духовную жизнь ребёнка, чтобы параллельно развивались и трудовые навыки. В игре на всех трёх стадиях вы должны воспитывать стремление к более полному удовлетворению, чем простое "глазение", простое удовольствие, воспитывать мужественное преодоление трудностей, воспитывать воображение и размах мысли. А на второй и третьей стадиях вы должны всегда иметь в виду, что здесь уже ваш ребёнок вступил в общество, что от него уже требуется не только умение играть, но и умение правильно относиться к людям.

Список использованных источников

1. Закон Республики Узбекистан об образовании, - Ташкент, 1997.
2. Эльконин Д.Б. Психология игры. – Москва: Педагогика, 1998. - 304с.
3. Эриксон Э. Детство и общество. Сб., 2000. - 157с.

ӨОЖ 378.05.020

БОЛАШАҚ МАМАН РЕТІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ТАБЫСТЫЛЫҒЫН ДАМУ

Қуанышбаева Алуа Қанатқызы

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің «5В012300- әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану»
мамандығының 1 курс студенті, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – Шолпанқұлова Г.К.,

XXI ғасырдағы білім беру қоғамның интеллектуалдық, мәдени, рухани жағдайын қалыптастыратын адам іс-әрекетінің маңызды саласының бірі және білім беру жүйесі білім беруді дамытудың әлемдік тенденциясымен қатар ұлттық ерекшеліктермен де анықталады. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында [1]: «Жастардың табысты әлеуметтенуі мен азаматтық белсенділігі мәселелері Қазақстан Республикасының Президенті жанындағы Жастар саясаты жөніндегі кеңестің отырыстарында қаралады» - деп ерекше атап көрсетілуі болашақ маман ретінде студенттердің әлеуметтік табыстылығын дамытудың қажеттілігін айқындай түседі.

Табыстылық жоғары оқу орны түлегін кәсіби іс-әрекетке жүйелі дайындаудың интегративті өлшемі ретінде тұлғалық және кәсіби маңызды бағыттағы іс-әрекет түрлерінде (оқу, оқу-кәсіби, ғылыми-зерттеушілік, еріктілік, оқудан тыс, әлеуметтік-мәдени) қойылған мақсатқа жетуге қажетті қабілеттіліктер жүйесін айқындайды.

Бүгінде мамандардың пікірінше, «табыс үшін білім» парадигмасы білім беру саласындағы іс-әрекет бағдарының бірі ретінде мемлекетті трансформациялық дағдарыстан шығаруға мүмкіндік береді, әрі бұл педагог кадрларды дайындау контекстінде басымдылыққа ие. Осыны ескере отырып, студенттерді болашақ маман ретінде даярлау үрдісі өзін-өзі таныту құралы ретінде іс-әрекетте табысқа жетуін қамтамасыз етуде тек кәсіби ғана емес, тұлғалық дайындығын қалыптастыруға бағдарлануы тиіс. Осындай іс-әрекеттік сипаттағы тұлғалық жаңа түзіліс ЖОО-да студенттің нақты негізгі, жүйелі, тұтас кіріктірілген кәсіби білімді, білік пен дағдыны меңгеруіне, құзыреттілігі мен тұлғалық сапасын қалыптастыруға мүмкіндік туғызады.

Болашақ мамандарды даярлау үрдісінің мазмұнында олардың бәсекеге қабілеттілігін дамытуына, қоғамды игі өзгерістермен дамытуға үлес қоса алатын жас ұрпақты тәрбиелеуіне қажетті тұлғалық, кәсіби сапаларды, соның ішінде *әлеуметтік табыстылығы*ндамытудың қажеттілігі айқындалуда.

Әлеуметтік табыстылық күрделі құбылыс ретінде мазмұны жағынан бірін-бірі толықтыратын «табыстылық», оның негізін құрайтын «табыс» ұғымдарымен түсіндіріледі. *Табыс* идеясы қазіргі уақыттың ерекше белгісі болып табылады. Сондықтан бүгінгі заман талабы табыстың бизнес саласындағы мәніне ғана емес, өмірдің барлық саласындағы, атап айтқанда, шығармашылық, карьера, қажетті игілікке жетудегі сәттілік, әлеуметтік бедел, әлеуметтік әрекеттің жеке даралық және қоғамдық бағыттылығы, әлеуметтік белсенділік, әлеуметтік бағдар секілді маңызына назар аударудың қажеттілігін көрсетеді. «*Табыс*» күрделі және әртүрлі түсіндірмесі бар ұғым. Дәстүрлі тұрғыдан «табыс – кез келген үрдістің табысты аяқталуы» дегенді білдіреді.

С.И. Ожегов сөздігінде «табыс» ұғымына қазіргі заманғы жағдайға сәйкес мағынада біршама нақты анықтама берілген: қандайда бір жетістікке жетудегі сәттілік; қоғамның мойындауы; қоғамдық мәнділік; жұмыстағы, оқу-танымдық іс-әрекеттегі жақсы нәтижелер және т.б. [2].

Педагогикалық аспектіде, табыс - тұлғаның қазіргі заманғы қоғамдық нормалар, құндылықтар, дәстүрлер жүйесін меңгеру деңгейін көрсететін әлеуметтік сапасы; нысанға алынған жетістіктердің жоғары нәтижесі болып табылады (Ш.А.Амонашвили, В.Ю.Питюков, В.А.Сухомлинский, В.Ф.Шаталов, С.Н.Лысенкова және т.б.).

Психологиялық аспектіде, табыс - бұл жеке тұлғаның көздеген нәтижесінің ойдағыдан немесе тіпті күткенінен де асып түсетіндіктен қуаныш, шаттық, қанағаттану сезімдерін бастан кешіруі. Осы күйдің негізінде тұрақты сезімдері, қызметтің жаңа әлдеқайда күштірек себептері қалыптасуы мүмкін, соған байланысты тұлғаның өзін-өзі бағалау, өзін-өзі қадірлеу деңгейі де өзгереді. Демек табыс – іс-әрекеттегі жоғары нәтижеге жетуден алатын қуаныш пен қанағаттану (С.Л.Рубинштейн, В.К.Виллюнас, Н.Л.Белопольская, Е.В.Коротаева, Е.А.Никитина және т.б.).

С.В. Славнов болашақ маманның кәсіби іс-әрекет табыстылығы мәселесін екі өзара байланысты контексте қарастырады: кәсіби жарамдылық өлшемі және кәсіби өсу болашағы. Кәсібилік субъектінің кәсіби іс-әрекетінің операциялық және мотивациялық саласы тұрғысынан қарастыруды ұсынады. Операциялық жағы тұлғалық кәсіби маңызды қасиеттерді енгізеді және мотивациялық саланың кәсіби өсу үшін маңызды мәнін анықтайды. Оның пікірінше, мотивациялық саланың даму дәрежесі кәсіби өсу перспективасын айқындайды [3].

О.И. Якутина «табыс» феноменінің көпмәнділігін және көпфакторлығын төмендегідей тұжырымдайды: а) табыс ұғымын абстрактылы түсіну және оның нақты мәнін толықтыру; б) табыстың жеке дара - тұлғалық эспозициядағы көпмаңыздылығы мен әлеуметтік мәнін ерекше қырынан ашу; в) қоғамдық тұрмыстың сан алуан саласындағы, адам әрекеті түрлеріндегі ерекшеліктерін білу; г) табыс факторларының көп мағыналылығына қарай жағымды мақсаттарды көрсететін құралдары мен әдістерін таңдау; д) табыстың көпфакторлы ерекшеліктерін әлеуметтену мен бейімделу секілді маңызды әлеуметтік үрдістермен сипаттау; е) табыстың көпқырлығын табыс формуласы мен түрлері арқылы айқындау; ж) табыстың көпмәнді қырын әлеуметтік символдармен мақұлдау және тану; з) табыстың көпмағыналылығын оған тән плюралистікпен (салыстырмалық, жарыстыру, бәсекелестік) сипаттау [4].

Біздің ойымызша анықтамалардың барлығы бірін-бірі толықтырады, берілген анықтамаларды салыстырасақ, «қандайда бір жетістікке жетудегі сәттілік» деген түсінік барлығына да ортақ мәнде қолданылады. Демек қызметін табыспен, сәттілікпен алып жүретін адам табысты деп тұжырымдауға негіз бар.

Ғылыми әдебиеттерді талдау кезінде әлеуметтік табыстылықты жеке адамның әлеуметтік қатынастар жүйесіне енуі нәтижесінде қоғам үшін объективті маңыздылығы бар,

жеке тұлғаның бойында қалыптасқан қызығушылықтар мен қабілеттеріне сәйкес келетін, оны әлеуметтік ықыласқа бөлеп, жеке тұлға ретінде қанағаттандыратын әлеуметтік мәртебе мен рөлдерге ие болуы деп түсінуге болады.

В.Е. Гмурман «мұғалім тұлғасы мен іс-әрекетіне қойылатын талаптар нақты іс-әрекетте көрінетін білімді меңгеру тәсілдері мен қағидалары, педагогикалық теорияның негізі мен құрылымы туралы терең ғылыми білімді қалыптастырумен, алынған білімді практикада қолдануымен тығыз байланысты, сонымен бірге теориялық көздерде көрініс табатын және педагог тәжірибесінде бақыланатын нақты педагогикалық іс-әрекет индивидтің табысқа жетуін эмпирикалық тәжірибе негізінде айқындайды» - деп есептейді [5].

О.С. Газман [6], И.С. Кон [7] және т.б. пікірінше, табысты адамдар – бұл ең кем түрде күш жігер мен эмоция жұмсап, ең жоғары нәтижелерге жете білетін адамдар. Олардың үлгерімі өз жоспарларын жүзеге асыра білу қабілетімен, жағдайды сезіне білумен, алға қойылған мақсатқа сай құралдарды қолдана білумен байланысты.

Ғалымдар әлеуметтік табыстың құрылымын ашып көрсетуде *табыс идеалы ретінде құндылықты*, біріншіден, өзіне-өзі жеткілікті құндылық (әлеуметтік табыс); екіншіден, құрал құндылық (қойылған басқа мақсатқа жету үшін қолайлы старттық алаң) деп қарастырады.

Әлеуметтік табыстың құрылымын сипаттауда топ идеалы мен жеке дара идеал ретінде табыс моделін ұсынады, онда жеке дара ерекшеліктерге мүмкіндіктер, талғам, мәртебе, бейімділікті жатқызады, бұлардың идеалды «Мен» категориясымен ұштасуы тиіс деп есептейді. Табыстың жеке дара траекториясы ретінде табыстың координаты жүйесінде сипатталатын және бағаланатын әлеуметтік кеңістіктегі индивидтің нақты жолын көрсетеді. Мұнда қол жеткізген мәртебелік ұстаным «табыс-сәтсіздік» шкаласы бойынша бағаланады.

Адамның іс-әрекет әлеуеті әлеуметтік тәрбие барысында жүзеге асады, ол үшін оның өзі іс-әрекет субъектісіне айналуы тиіс. Іс-әрекет барысында кез келген тұлға *нәтижелі табысқа* қол жеткізеді. Осы қажеттерді қанағаттандыру мүмкіндігі студент жастардың кәсіби білімді меңгеру барысында да және олардың әлеуметтік тәжірибесін ұйымдастыруда да бірқатар шарттарды орындау арқылы жүзеге асады. Сондықтан ең алдымен адам іс-әрекетке кіріспес бұрын, өзіне ненің қажеттігін жағымды тұрғыдан анықтап алғаны абзал. Адамның жеке тұлға болып дамуында іс-әрекет маңызды орын алады. Ол тұлғаның сапалары мен қасиеттерін дамытуға, жеке басына тән ерекшеліктерін өзгертуге ықпал етеді.

Табыстылық тұлғаның қасиеті ретінде индивидтің өзінің жетістіктерін өзіндік бағалау мен оның талаптану деңгейіне сәйкес тұрақты динамикалық жүйесін белгілейді. Табыстылықтың әсерінен индивид тұлғалық дамиды, оның әлеуметтік байланыстар мен әлеуметтік-психологиялық қарым-қатынастар жүйесі кеңейеді, болашақ маман ретінде студенттің кәсіби іс-әрекетте тұлғалық идентификациялануы жүзеге асырылады.

Жоғары оқу орнындағы болашақ маман ретінде білім алу кезеңінде көптеген сұрақтарды шешуге студенттің әлеуметтік тәжірибесінің жеткіліксіздігі қиындық туғызады. Бұл үшін барлық студент психологиялық жағынан өсуі қажет, белсенділік танытып, өзіндік жұмысқа саналы түрде дайын болуы керек. Адамның психикалық өмірінің жан-жақты дамуы белгілі әрекетпен айналысуына тығыз байланысты. Адам өмір сүру барысында өз психикасын түрлі жолмен жарыққа шығарады. Адам іс-әрекетінің қоғамдық – әлеуметтік мәні зор.

Сондықтан мұнда әрбір жеке тұлғаның өзінің іс-әрекет саласын кеңейтуге құлшынысын көрсететін белсенділігі; ынтасы, қызығушы-лықтары мен қажеттіліктері (сұранысы), сенім жүйесін сипаттайтын бағыттылығы сияқты өзіндік сипаттамалары маңызды рөл атқарады. Әрекет әртүрлі қажеттіліктерді өтеуге байланысты белгілі мақсатқа жетуге бағытталған үдеріс болып табылады.

Демек Әл-Фарабидің «әрекетіміз дұрыс болуы үшін біздің соған баратын жолымыз қандай болуы керек екенін анықтап алуға тиіспіз» деген көзқарасы құнды болып саналады [8].

Адамның іс-әрекеті күрделі үдеріс, оның құрамына жеке амалдар, қозғалыстар, әрекеттер жүйесі кіреді. Іс-әрекеттің саналылығы, мақсаттылығы, жоспарлылығы, жүйелілігі оның ең

басты белгісі болса, алда тұрған міндетті шешу, ойлаған істен бір нәтиже шығару, оның екінші бір басты белгісі болып табылады. Олай болса, адамның сана-сезімі өскен сайын, оның әрекеті де жаңа мазмұнға ие болып отырады.

Ананьев Б.Г. студенттік шақты «жеке қатынаста адамгершілік-эстетикалық сезімдердің және өзіне азаматтық, қоғамдық-саяси, кәсіби еңбекті біріктіретін ересек адамның функцияларының қалыптасып, тұрақталуының айрықша белсенді мәнге ие кезең», – деп қарастырады [9].

Тұлғааралық қарым-қатынас студенттердің өз қарым-қатынасы шеңберінде жүзеге асады. Қарым-қатынас шеңбері бір-бірімен жеке байланысты әрқашан қолдап отыратын тұлғалар жиынтығы. Сонымен студенттердің қарым-қатынасының мазмұны: идеялық-адамгершілік мәселені (өмір мағынасы, әлемдік мәселелер, өмірлік жоспарлар, адамдардың қарым-қатынасы); студент өмірінің оқиғалық жағын (топтың, басқа ұжымдардың, отбасының, таныстардың, өзі мен құрбыларының өмірі, іс-әрекеттері, естеліктері, жақын кезеңге арналған жоспарлары); студент өмірінің эмоционалдық жағын (бір нәрсеге немесе біреуге көзқарасы, әсері, көңіл-күйі, сезімдері, қиналысы, реакциялары); студент тұрмысының көрсеткіштік жағын (өмір сүру мазмұны, өмір сүру стилі мен салты, студенттердің көрсеткіштік-эстетикалық ортасы, т.б.) қамтиды. Соның ішінде жоғары оқу орнында болашақ маман ретінде студенттің әлеуметтік табыстылығын дамытуда оқудан тыс іс-әрекеттер жүзеге асырылатын тәрбие кеңістігі маңызды рөл атқарады.

Тәрбие кеңістігі көпдеңгейлі білім беруде бірнеше деңгейлерге (компоненттер) бөлінеді: іс-әрекеттік компонент (тұлғаның тікелей өзін-өзі жүзеге асыруы, өзін-өзі танытуы); коммуникативтік компонент (тікелей қарым-қатынас кеңістігі); компаративті компонент (әлеуметтік шеңбер ретінде қатысатын кеңістік); ақпараттық компонент (ақпараттық кеңістік); эмоциялық компонент (студенттердің көңіл-күйі, іс-әрекетке қабілеттілігі, қатынасқа түсуге дайындығы); әлеуметтік-заттық компонент (адамның өзінің мінез-құлқы мен іс-әрекетін құрайтын маңызды заттық ортасы); экологиялық компонент (студентке қызмет көрсету жүйесі, оған тұрмыстық, көлік және басқа да қызметтер) (Сокольников Ю.Л.) [10]

Талдау нәтижесінде студенттік топтың мәнді белгілері төмендегідей жіктеледі: құндылықты – мәндік (қызығушылық, әлемге көзқарастар, басқа адамға құндылық қатынастың жалпыға ортақтығы, т.б.); пәндік – іс-әрекеттік (бірлескен жасампаздық іс-әрекет, маңызды мәселелерді шешудегі шығармашылық, топтық өмір сүру рефлексиясы, т.б.); коммуникативтік (үнемі ақпарат алмасу, топ мүшесінің басқа адаммен әрекеттестігі, т.б.); тұлғааралық қарым-қатынастық (өзара қолдау мен өзара көмек, өзара түсіністік, сезімталдық және әсерленуі, т.б.).

Сондықтан болашақ маман ретінде студент жастардың әлеуметтік табысты іс-әрекет ерекшелігіне мынаны жатқызуға болады:

- өзіндік мақсаты мен нәтижесінің болуы (кәсіби даярлығы, кәсіптік білім, білік және дағдыны игеруі, жеке тұлғалық қасиеттерінің дамуы);
- оқу нысанының ерекше сипаты (ғылыми білім, болашақ қызметі туралы ақпарат және т.б.);
- студент іс-әрекетінің жоспарлы жағдайда өтуі (бекітілген мемлекеттік стандарт, бағдарлама, оқыту мерзімі);
- оқу құралдарының болуы (кітаптар, лабораториялық құрал-жабдықтар, болашақ кәсіптік еңбектегі модельдер, техникалық құралдары және т.б.);
- жоғары интеллектуалды жүктемені орындауы (аралық (сынақ) және қорытынды бақылау (емтихан) (тест, ауызша, жазбаша). дипломдық жұмыс қорғау, т.б.) және т.б. Оқу-танымдық іс-әрекеті күрделі құбылыс ретінде студенттердің негізгі іс-әрекеті болып табылады. Себебі, оқу-танымдық іс-әрекеті оның міндеттері шешіліп, мақсаткерлік, мотивтері мен мотивациясы қалыптасатын, танымдық үдеріс ақпаратты қабылдаудан бастап, күрделі шығармашылық қалыптасуымен аяқталатын түрлі сезімдік көріністермен сипатталады. Барлық жоғары оқу орындарындағы оқу-тәрбие қызметі негізінен студенттің болашақ мамандығына сай кәсіби даярлығын арттыру мақсатын көздейді. Болашақ маманды

дайындаудың тенденцияларына сәйкес қоғамның қазіргі және болашақтағы қажеттіліктеріне тұрақты бейімделген курстар мен оқу бағдарламаларын пайдалану негізінде жоғары деңгейдегі білім мен дағдыларды бірлескен кәсіптік дайындығы бар сәйкес құзыреттілікке ие болу мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, қоғамның барлық саласындағы қажеттіліктерді қанағаттандыруға қабілетті жауапты азаматтарды және жоғары білікті түлектерді дайындауды қамтамасыз ету.

Әлеуметтік табыстылықтың мәнді сипаттамасын бөліп көрсетуге болады: адамның жоғары белсенділігі; өзінің әлеуметтік рөлін жете түсінуі; нақты қойылған мақсатқа бағыттылығы; мақсатқа жетудің маңызды жолдары мен құралдарын ұсынатын іс-әрекеттегі шеберлік; өзінің іс-әрекетін бағалаудың қанағаттанушылығымен байланысты жағымды эмоциялық күйде ұстауы; өзінің әрекетінің қоғамда қабылданған адамгершілік нормалар мен рухани құндылықтармен арақатынасында қолданылуы.

Болашақ маман ретінде студенттердің әлеуметтік табыстылығын дамытуда әлеуметтік ұстаным, әлеуметтік мақсат, әлеуметтік бағдар, әлеуметтік белсенділік, әлеуметтік бейімділік, әлеуметтік шығармашылық, әлеуметтік жауаптылық, әлеуметтік оптимизм маңызды рөл атқарады.

Болашақ маман ретінде студенттердің әлеуметтік табыстылығын дамытудың жүйесін жасауда жоо-дағы оқудан тыс іс-әрекеттердің негізгі міндеттеріне назар аударылды:

- адамгершілік, рухани және мәдени құндылықтарды, қоғамдағы этикалық нормалар мен мінез-құлық тәртібін, талаптарды қалыптастыру;
- азаматтық ұстаным мен патриоттық сана-сезімді, құқықтық және саяси мәдениетті қалыптастыру;
- тиімді кәсіби іс-әрекет үшін қажетті тұлғалық-әлеуметтік қасиеттерді қалыптастыру; өзін-өзі басқарудың әр түрлі формаларын қолданумен ұжымды басқару біліктілігіне дағдыландыру;
- тұлғасын өзіндік анықтауға, өзін-өзі танытуына және іс жүзінде өзін-өзі көрсетуіне мүмкіндік беретін шығармашылық, интеллектуалды, мәдени қарым-қатынас ортасын құру. Осы міндеттерді шешу үшін оқу мекемесіндегі кәсіби дайындаудың өзіндік ерекшеліктерін, оның дәстүрін және бітіруші түлектерге қойылатын талаптарын ескере отырып, оқудан тыс жұмыстар жүйесі дайындалады.

Қорыта келгенде, болашақ маман ретінде студенттердің әлеуметтік табыстылығының алғашқы тәжірибесін қалыптастыруға мүмкіндік беретін ЖОО-дағы оқудан тыс жұмыстың құрылымнан келесі бағыттарды бөліп көрсетуге болады:

1. - танымдық- шығармашылық жұмыстар (үйірмелер, клубтар, әртүрлі бағыттағы шығармашылық ұжымдық жұмыстар);
- қоғамдық жұмыстар (студенттік кеңес, кәсіподақ ұйымдары, волонтерлік, т.б.);
2. - спорт (спорттық және дене-мәдени-сауықтыру клубтары, секциялар, жалпы жоғары оқу орнындағы спорттық іс-шаралар);
3. - ғылыми жұмыстар (ғылыми үйірмелер, ғылыми студенттік қауымдастық, ғылыми жобалар, т.б.). Соңғы жылдары студенттердің оқудан тыс жұмыстарының негізгі бағыттарының бірі оларды қоғамдық іс-әрекеттерге қатыстыру бағдарламасын дайындау және іс жүзінде жүзеге асыру болып табылады. Оның ішінде студенттік өзін-өзі басқаруда, әсіресе, «Жас Отан» жастар қанаты арқылы қоғамдық жастар ұйымдарымен байланыс орнату және оны дамыту, жас таланттардың жетістіктерін, яғни табыстарын кеңінен насихаттау жұмыстары алға қойылғанын ерекше атап өтуге болады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000205>
2. Ожегов С.И. Словарь русского языка.– М.: Русский язык, 1991. -917с.
3. Славнов С.В. Структурно-динамические характеристики образа успешного профессионала //Психология. Журнал. 2003. – Т. 24. №1. –С. 82-90.

4. Якутина О.И. Социальные практики успеха: дискурс повседневности и социально-философское понятие автореф. дисс.... д-ра филос. наук: 09.00.11 - Краснодар, 2011. - 47с.
5. Гмурман В.Е. Общие основы педагогики. М.: Просвещение, 1986. -262с.
6. Газман О.С. Педагогика свободы: путь в гуманистическую цивилизацию 21 века//Новые ценности образования: содержание гуманистического образования. - М., 1996 - С. 10-38.
7. Кон И.С. Ребенок и общество. Уч. пособие для вузов. – М.: изд-во «Академия», 2003. - 336с.
8. Аль - Фараби. Социально-этические трактаты. - Алма-Ата: Наука, 1973. - 399с.
9. Ананьев Б.Г. Психология педагогической оценки: Изб. Психол. труды. – Т.2. – М., 1980. – С. 123-268.
10. Сокольников Ю.Л. Теория и логика педагогической деятельности. – М., Белгород, 2000.

ӘОЖ 378.05.22

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМНІҢ ӨЗІНДІК МЕНЕДЖМЕНТТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ПРОБЛЕМАЛАРЫ

Құдияр Жадыра Батырбайқызы

kazak kizi 96@mail.ru

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
3 курс студенті, Алматы, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі - Жұмашева С.С.

«Қазақстан – 2050» Стратегиясында біздің жастарға үндеу ретінде заманауи, бәсекеге қабілетті әлемде өмір сүрулері үшін қазіргі заманға бейімделуі, өз тағдырының менеджері болуы – бұл көкейкесті мәселе.

Осы проблемаға байланысты қоғамда қалыптасып қалған бірнеше пікірлер бар. Мысалы, өмір ағынына өзгеріс енгізуге адамның күші жетпейді, сондықтан: өзіндік менеджментке үйрену мүлдем мүмкін емес; қарапайым қызметкерлерге менеджмент қажет емес, «өзіндік менеджмент» тек басшыларға ғана; күнделікті өмірде менеджмент қажет емес, оның қызметтік аясы – тек күрделі жобалар орындалған кезде; кейбір пессимист қызметкерлер мен басшылар өзіндік менеджментке наразылық білдіріп, «мен өзімді ұйымдастыруға күшпей алмаймын», «мен басқаруды қаламаймын», «маған басқару қолымнан келмейді», тағы да сондай әр түрлі пікірлер мен көзқарастар «өзіндік менеджмент», «менеджерлік құзыреттілік» деген феномендерге сенімсіздік танытып, олардың маңыздылығын мойындамайды.

Сондықтан да болашақ маман мұғалімдердің кәсіби даярлау барысында өзіндік менеджерлік құзыреттілігін қалыптастырудың жолдары ұсынылады.

Алдымен жүйелік және құзыреттілік тұғырлар негізінде өзіндік менеджмент ұғымы берілген бірнеше анықтамалар мұқият зерттеуді талап етеді. Теорияны талдау көрсеткендей, өзіндік менеджменттік құзыреттіліктің әр түрлі аспектісінде Моисеева А. М., Хван А. А., Капто А. Е., Нарibaев К. Н., Баймолдаев Т. М., Аганина К. Ж., Поветина Г. Ф., Айтбаева Ж. Ж., және т.б. зерттеулерінде айқындалған.

Жоғарыда баяндалғандарға орай, өзіндік менеджментті – өз мақсаттарына жету үшін өз ресурстарын оңтайлы қолданумен күнделікті практикада жұмыстың тиімді әдістерін жүйелі және мақсатты бағытта пайдалану деп түсінеміз.

Әр тұлғаға өз өмірінің менеджменті болу керектігі жөнінде талап қойылады. Мұғалімнің құзыреттілігінің бір түрі – өзіндік менеджмент құзыреттілігі. Сондай – ақ, біздің университетіміздің 2 курс студенттеріне жаңадан қосылған «Педагогикалық менеджмент» пәні, студенттерге өзіндік менеджменттік құзыреттілігін қалыптастыруға септігін тигізуде.